

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstr. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo pa 8 dinarjev.

Parlamentarizem.

Ko so naši predniki slavnega spomina sprevideli, da jim pri najboljši volji nedostaje časa, da bi se ob lepih jutranjih urah (zlasti spomladnih in poletnih) zbirali na trgu in vsi skupaj odločali kot nekdanji Atenci o blagobitju in smrti svojih sobratov, na drugi strani pa zopet niso občutili posebnega veselja, da bi vso to oblast in moč vrnili knezu, od katerega so jo ravno kar dobili zlepa ali zgrda, so sklenili, da bodo preveseli te od boga jim podarjene in od kneza izsiljene pravice na svoje zastopnike, ki naj bi jih uporabljali v svoj in deloma tudi v prid naroda. Tako so sklenili ti modri očetje, tako se je zgodilo in se godi še dandanes, samo malo drugače.

Dotični zastopniki naroda so namreč kmalu sprevideli (ali morda kdo drugi mesto njih??), da ne morejo biti stalno zbrani, da je to preokeren aparat, zato naj se zbirajo zastopniki samo ob gotovem času, da rešijo važne zadeve, sklepajo in razveljavljajo zakone, malenkostne zadeve, ki so, kakor se pravi, od danes do jutri, to je uprava, pa naj se prepusti zopet od zastopnikov izbranim zastopnikom, to je ministrom, ki jo bodo po svoji vesti, po naročilu in pod kontrolo poslancev in v imenu poglavarja države vodili nepristransko in v splošno korist.

Tako se je začela moč oddaljevati od naroda in približevati zopet svojemu izviru, to se pravi, prehajati je začela in prešla zopet na one, ki so jo imeli stoletja in ki so jo le neradi dali za trenotek iz rok. Iz uprave je zopet postalo vladanje in poslanci so zopet zdrknili na stopnjo borcev za pridobitev pravic narodu, kakor bi ne bil že imel enkrat narod in z njim poslanci pravice v svojih rokah.

Da je to argumentiranje pravilno, zato vam služijo v dokaz vse revolucije začenši s prvo francosko in tudi drugod bi se našle sledi, ki kažejo na ta, danes že prehistoričen fakt.

Naša ustava n. pr., ki ni starejša kot pet let, ima takoj v začetku nek paragraf, ki nekoliko spominja na to. Tam stoji namreč, da je država Srbov, Hrvatov in Slovencev ustavna in parlamentarna monarhija. Ustavili se bomo samo pri izrazu parlamentaren. V tem izrazu ni vsebovano samo to, da morajo imeti ministri, ki jih imenuje kralj, zaupanje parlamentarne večine, ta izraz pomeni predvsem, da se naj odigrava politično življenje v glavnem v parlamentu, da je parlament kot zakonodajalec prvi činitelj in uprava pride šele na drugem mestu. Tako stoji v ustavi. V praksi pa je to tako, da je danes naša država upravna oligarhija. Težišče vsega je pri ministrskem svetu, ki brez kontrole parlamenta po dobri in slabi volji upravlja državo kakor kako privatno veleposestvo. Očetom parlamentarizma bi bilo najbrže hudo v grobu, če bi to videli, današnji rod pa je prinesel marsikaj težkega in bi se za idejo parlamentarizma

ne dal pribiti na križ, če ne bi imela vsa stvar težkih realnih posledic. Ali so meddržavne pogodbe javne ali tajne, to našega malega kmeta trenutno manj briga kot davčna eksekucija, neprijetno pa bi znal to občutiti v primeru vojne. Tudi ni važno, ali si gospod Ninčič in Mussolini bolj gorko ali bolj hladno gratulirata ob vsaki priliki in nepriliki, ampak ko bo italijanski imperijalizem začel gospodarsko pritiskati našega malega človeka ob zid, takrat se bo marsikdo spomnil, da baje nekje stoji na papirju kontrola parlamenta nad mi-

nistri. Tudi je čisto izven vsakega dvoma, da zaenkrat niti najboljši parlament ne more delati lepega vremena in preprečiti prelomov oblakov, nič manj gotovo pa ni, da bi se sčasoma podrli obrežni nasipi sami od sebe, če se ne popravljajo, kajti nič na svetu ni večno, kvečjemu Nikola Pašić. Ko pa začne voda poplavljati rodovitne pokrajine in se začnejo za poplavljenec odtrgovati uradnikom plače in prirejati cvetlični dnevi kakor za kakšne plesne venčke, se pa le zdi tu in tam komu, da bi bilo dobro pogledati, kam je dala vlada denar, ki je bil od parlamenta določen za popravilo nasipov. Žalibog pa so hudourniki odplavili tudi parlament.

Boj Mehike z Vatikanom.

Na drugi strani zemeljske krogle, v Mehiki, se je pričel odločen boj, ki naj enkrat za vselej uredi cerkvena vprašanja v zmislu ločitve cerkve od države in odkaže Vatikan v gotove meje.

Boj vlade in naprednega prebivalstva v tej državi proti katoliški cerkvi je obrnil pozornost celega sveta k tej južnoameriški republiki, ki jo stalno zvijajo in vznemirjajo krvavi prevrati. Po poslednjih odredbah vlade proti cerkvi, po izgonu tujih duhovnikov, konfiskaciji cerkvenega premoženja, razpustu meniških redov in ostalih strogih odredbah so pričeli klerikalci s pravcato križarsko vojsko proti vladi in je skušajo vreči. Mehikanski predsednik je bil izobčen in katoliški duhovniki ščuvajo proti državnim laiški šoli. Vlada je odgovorila z obtožbo knezoškofa in vseh ostalih škofov zaradi kršenja cerkvenega zakona.

Klerikalni tisk po vsem svetu prikazuje mehikanske duhovnike kot mučenike in primerja celo tamošnji položaj katoliške cerkve s preganjanjem prvih kristjanov za časa rimskega cesarstva.

Treba si je torej pojasniti, kakšni vzroki so privedli mehikansko vladu do tako ostrega nastopa proti cerkvi in v koliko je njeno postopanje upravičeno. In treba je takoj spočetka povedati, da mehikanska vlada ne dela ničesar drugega, kot enostavno izvaja in uveljavlja določbe mehikanske ustave iz l. 1917., ki so bile vanjo vnešene na podlagi žalostnih izkušenj, ki so jih v Mehiki doživeli s katoliško cerkvijo. Katolicizem je bil v tej državi vedno razvraten element in od vsega početka, ko je postala Mehika španska kolonija pa do narodnega osvobojenja l. 1810. je državo obvladovala trda in brezobzirna diktatura katoliških duhovnikov, na veliko škodo kulturnega in socialnega napredka zemlje. Toda tudi po osvobojenju Mehike so se republikanci in demokrati morali stalno boriti proti cerkvi, ki se ni hotela odreči svojim predpravicam in vodilni politični poziciji. Drug drugemu so sledili prevrati, ki so hitro zapored spravili na krmilo zdaj napredno, zdaj zopet klerikalno vlado. Toda katoliki so si znali ohraniti svoje vplivno stališče in duhovno

nadvlado nad nezavednim prebivalstvom tudi tedaj, ko je zavladal zanje neprijateljski režim.

To nam pojasni, zakaj da se prejšnje vlade niso upale uveljaviti dosledno zakona o ločitvi cerkve od države, katerega obseza ustava iz l. 1917. Kljub temu, da so bili že takrat prepovedani samostanski redovi in verske šole, se prepoved ni uveljavljala in pouk je ostal tudi nadalje po večini v duhovniških rokah. Samostani pa ne samo da se niso razpuščali, nastajali so še vedno novi. Prav tako je bilo s prepovedjo politične delavnosti duhovnikov in s prepovedjo, da duhovniki ne smejo biti tuji državljani. Duhovništvo se je še nadalje posvečalo politiki in tujci, pred vsem Španci, so drli v Mehiko, da se okoristijo z nevednostjo prebivalstva in naberejo velike svote za svoje škodljivo delovanje v zemlji. Prejšnje vlade niso imele dovolj poguma prisiliti klerikalce k spoštovanju ustave in izpolnjevanju državljskih dolžnosti.

Razmere so se izpremenile šele, ko je nastopil sedanjí prezident Calles. Prva skrb njegove vlade je bila, da obnovi spoštovanje do ustave, vzbudi v prebivalstvu zavest državljske odgovornosti in prepreči nadaljnjo škodo, katero je po kulturni strani povzročevala cerkev.

Vlada je prijela za delo z občudovanja vredno energijo. Pričela je graditi državne šole, ustanavljala je v vseh večjih mestih knjižnice, skrbela je za moderniziranje in izboljšanje državne uprave in se sploh trudila, da dvigne kulturni nivo mehiškega naroda na svetovno višino. Po vseh krajih so se razšili znameniti govorniki, ki so prirejali prosvetna in poučna predavanja za ljudstvo. Prezident Calles je skušal doseči, da bi država tudi gospodarsko žadoščala sama sebi in izvedel je nekatere globoko segajoče socialne reforme. Pri vsem svojem delu se je vlada opirala na socialistične stranke in napredne korporacije, ki so jo goreče in požrtvovalno podpirale.

Če pa naj bi se ogromno kulturno delo za povzdigo zemlje posrečilo, je bilo treba zločiti ostri odpor katoliške cerkve proti zakonu o ločitvi cerkve od države. In tudi tukaj

je vlada postopala strogo po določbah ustave. Razpustila je samostanske redove, zrušila samostanske šole, v katerih se učenci niso naučili ničesar razen praznovernega tercijalstva in izgnala je vse duhovnike, ki niso bili mehikanski državljani. In če je zaplenila cerkveno premoženje, je bilo tudi to njena pravica in je tudi pri tem postopala skladno z ustavnimi določbami. Kajti že v konstituciji iz l. 1857. se omenja nacionalizacija cerkvenega premoženja in ustava iz l. 1917. izrecno prepoveduje verskim družbam kakršnekoli fonde in posestva.

Klerikalci niso mogli upati, da bi jim uspelo izpremeniti ustavne določbe zakonitim potom in zato so nastopili nezakonito — v Mehiki že navajeno pot — skušajo izzvati državni prevrat in poraziti vlado z nasiljem.

Takoj spočetka, ko so prvi duhovniki, tujci, morali zapustiti Mehiko, so katoliški duhovniki naščuvali prebivalstvo do krvavih krajevnih uporov, katere pa je vlada takoj v kali energično udušila. Duhovniki so segli tedaj po drugem sredstvu. V St. Louis Potosi, v Francfortu in drugih mestih so se pričele solziti svetniške slike, ponoči so svetniški kipi hodili po cerkvah in plakali nad preganjanjem cerkve in duhovnikom so se prikazovali različni čudežni pojavi. Toda tudi tukaj si je vlada znala pomagati. Kakor hitro se je kje zgodil kak čudež, so uradi zadevo strogo preiskali, razkrinkali goljufijo, krivca zaprli in napredni govorniki so takoj pojasnili prebivalstvu, kako da jih cerkev slepari. In konec je bil čudežev.

Katoliki se niso strašili nobenih sredstev. Njihove metode so se pokazale v pravi luči, ko je papež poslal v Mehiko svojega odposlanca škofa Caruana, da bi tam vodil boj proti vladi. Ker je Caruana vedel, da bi kot duhovnik-tujec ne mogel ostati v Mehiki, je hotel mehikanske urade preslepariti z lažnjivimi in napačnimi navedbami. Ko so ga uradniki vprašali, zakaj da gre v Mehiko, je dejal, da gre na izlet kot turist. Na vprašanje, katere jezike govori poleg angleščine, je odgovoril, da nobenega, dasiravno je rojen Italijan in govori poleg tega tudi španščino (mehikanski občevalni jezik). Toda najzanimivejše je bilo, ko so mehikanski uradniki hoteli vedeti, kateri veroizpovedi da pripada. Na to

vprašanje je apostolski prelat katoliške cerkve in posebni odposlanec papeža Pija XI. svojo cerkev popolnoma zatajil in drzno izjavil, da je — protestant. Seveda so ga takoj izgnali iz Mehike in mehikanski poslanik v Washingtonu je objavil točen prepis uradnega protokola njegovih izpovedi, katerega original je bil na zahtevo vsakomur pri njem na vpogled.

Callesova vlada se z ničemer ni dala ostrašiti od svojega ustavnega postopanja in prepričanja. Nič niso pomagale papeževe pritožbe in grožnje, nič diplomatično posredovanje Vatikana. Duhovniki so se torej odločili k poslednjemu, najradikalnejšemu koraku, katerega neuspeh bi pomenil popoln poraz zanje. Od 1. avgusta so prestali izvrševati službo božjo, prestali asistirati pri pogrebih, porokah in krstih, proglasili so skratka versko stavko. Mislili so, da se bo nezavedno prebi-

valstvo, katerega veliko še danes slepo veruje duhovnikom, vzdignilo, da bo nastal prevrat in na Callesovo mesto stopi klerikalce, ki bi uničil tako upapolno pričeto delo narodovega prerojenja.

Težko je predvidevati, kako se bo boj razvil in kdo bo zmagal, ker posebno gospodarska moč klerikalcev v Mehiki je velika. Toda prav nobenega dvoma ni, na kateri strani so naše simpatije. Callesova vlada se bori za kulturno, gospodarsko in socialno osvobodjenje države iz jarma nazadnjaštva, duševnega suženjstva in fanatičnega klerikalizma. V interesu mehikanskega naroda in svetovnega napredka želimo, da bi to osvobodjenje dosegla velika republika čim prej, popolnoma in za vedno. Ker v tem boju ne gre za vero, temveč za politične in finančne pravice, ki si jih hoče cerkev prilasčati.

Železničarji v boju za svoje pravice.

Kakor vsi ostali državni nameščenci, tako se morajo tudi naši železničarji trdo boriti za svoje pravice. Na svojih zadnjih zborovanjih v Ljubljani in Mariboru so sklenili resolucije, ki so jih razposlali vsem merodajnim činiteljem. Iz resolucij samih je razvidno, kako upravičene so zahteve železničarjev in da bi vlada morala tem zahtevam ugoditi ne samo v interesu železničarjev, temveč tudi v interesu železniškega prometa in varnosti potnikov. Resoluciji se glasita:

I.

Železničarji, zbrani na javnem shodu Udruženja jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev dne 28. avgusta 1926. v Mestnem domu v Ljubljani in 31. avgusta 1926. v Mariboru, najodločneje protestirajo proti premalim kreditom za delavstvo direkcije državnih železnic Ljubljana in nameravanemu odpustu delavstva. Odpust delavstva v eksekutivnih oddelkih pomeni propast železniškega prometa v Sloveniji in s tem tudi gospodarsko propast Slovenije.

Od direkcije državnih železnic Ljubljana zaproseni naknadni krediti so minimalni in se morajo

brezpogojno od Ministrstva za promet takoj odobriti, ako se hoče obvarovati državo nepregledne škode z izgubo transitnega prometa, ki se mora občutno zmanjšati, oziroma sploh ustaviti, in ako se hoče sploh omogočiti jesensko izvozno sezono.

Poprava prog v območju direkcije Ljubljana je neodložljiva vsled vremenskih nepravil in dosedanjega slabega vzdrževanja, kjer niso bili od prevrata nobeno leto nakazani zadostni krediti ne za osobje, ne za potreben material.

Odpust delavstva iz državne železniške službe pomeni poleg dejstva, da država s tem po nepotrebnem povečava število brezposelnih, obenem tudi veliko izgubo v narodno-gospodarskem oziru, ker bodo stroški za popravo popolnoma upropaščenih prog in ostalih železniških naprav dnevno večji.

Ukinitve 20% ne eksekutivne doklade nenastavljenemu osebju eksekutive pomeni direktno kršitev čl. 26. zakona o državnem prometnem osebju in bodo železničarji branili to zakonito pravico z vsemi pravnimi sredstvi.

Radi poplav nastalo škodo v posameznih pokrajinah naše države ima vlada pravico, dolžnost in sredstva nadoknaditi potom posebnega zakona

Poročilo Delavske zbornice za Slovenijo.

Delavska zbornica je sklenila izdajati poročila o svojem poslovanju. Taka poročila bo izdajala po potrebi, po možnosti pa vsaj vsakega četrta leta. Prvo njeno tako poročilo je izdala za mesec: marec, april, maj, junij in julij t. l. in bomo iz tega poročila tudi mi posneli, kar je za naše delavstvo važnega.

Sestava zbornice po volitvah.

Delavska zbornica sestoji iz 50 članov, izvoljenih od splošne skupine, in iz 10 članov, izvoljenih od skupine privatnih nameščencev.

- 1.) Klub strokovne komisije z 29 člani, predsednik g. France Svetek.
- 2.) Krščansko-socialni klub s 17 člani, predsednik g. Franc Terseglav.
- 3.) Narodni klub z 11 člani, predsednik tov. dr. Joža Bohinjec.
- 4.) Socialdemokratska skupina z dvema članoma.
- 5.) Zastopnik organizacije privatnih nameščencev.

V upravnem odboru Delavske zbornice so: Melhijor Čobal, Rado Čelešnik, Rudolf Juvan, Ivan Gajšek, Joža Golmajer, dr. Anton Milavec, Ivan Makuc, Alojz Sedej, Ivan Silvester, Franc Svetek, Valentin A. Urbančič in Ulrih Vospernik.

Delovanje zbornice.

Upravni odbor je imel doslej 7 sej, finančna kontrola 5.

Upravni odbor je imel težko nalogo, zasigurati zbornici denarna sredstva. Šele po dolgih bojih se mu je posrečilo izvojevati odobritev proračuna, ki je bil s 1. avgustom t. l. odobren.

Delavska zbornica je izdelala in izdala statistiko vajencev v Sloveniji. Tudi izdeluje statistiko o staležu tovarniških delavcev in obrtnih pomočnikov v področju Slovenije. O tej statistiki bomo tudi mi pisali. Delavska zbornica se je pečala s študijem našega narodnega gospodarstva, da tako dobi vpogled v gospodarske in socialne razmere.

Delavska zbornica je stala pred težkimi nalogami z ozirom na težko gospodarsko krizo, ki jo preživlja naše gospodarstvo.

Veliko pažnjo je posvetila rudarjem in pravi poročilo o rudarskem vprašanju naslednje:

Že v našem lanskem letnem poročilu smo opozorili na to, da je stalež rudarjev v naših rudnikih nenormalno visok in da je pričakovati v naših premogovnikih krize. Ta kriza je nastopila v prvi polovici tega leta v nepričakovani ostrini. Naši rudniki so zmanjšali v času od januarja do maja t. l. stalež svojega delavstva za več kakor 2700 oseb. Največje so bile redukcije pri našem največjem rudarskem podjetju, Trboveljski premogokopni družbi, ki je zmanjšala stalež svojega delavstva za več nego 2600 oseb, pri čemer je nadaljnjih 3000 oseb

delalo v teh rudnikih skrajšano, samo po okrog 18 šihrov na mesec.

Kemična tovarna v Ljubljani, kjer je bilo zaposlenih nad 100 delavcev, je ustavila svoje obratovanje.

Tudi železniška uprava grozi z obsežnimi redukcijami.

Ves ta val brezposelnega delavstva išče na vseh straneh rešitve in odpomoči in zahteva preko svojih organizacij, da ga podpira pri tem predvsem Delavska zbornica.

Zlasti v rudnikih so zadele rudarje obsežne in nagle redukcije kot socialna katastrofa najhujše vrste.

Zbornica je storila vse mogoče, da zainteresira za položaj reducirancev javnost ter oblasti in da vpliva tudi na Trboveljsko premogokopno družbo, pri kateri so rudarji pred redukcijo delali, da podpre reducirance iz svojih rezerv.

Trboveljska premogokopna družba je dovolila na večkratne intervencije rudarskih organizacij, Delavske zbornice in rudarskega glavarstva za vse oženjene rudarje, ki so delali skrajšano, enkratno doklado v iznosu 300 Din na rodbino. Razen tega je povrnilo tudi potne stroške za rodbine, ki so se izselile.

Izseljevanje rudarjev.

Preko državne borze dela v Ljubljani in Francoske izseljeniške družbe «Societe d'Emmigration» v Zagrebu se je izselilo do sedaj 330 rudarjev v.

za vse državljane enako po njih finančnih zmognostih in z uporabo raznih finančnih rezerv. Sklenjena redukcija draginskih doklad aktivnih in upokojenih državnih nameščencev pomeni nesocialen in nekulturen čin nad najslabše plačanim stanom v državi in popolno neumevanje dolžnosti vlade napram svojim uslužbencem ter izroča vse javne nameščence gospodarski in socialni propasti. Pozivamo vrhovno vodstvo organizacij v Beogradu, da z vsemi sredstvi štiti pravice javnih nameščencev.

Z ozirom na vedno pogostejše se pojavljajočih vesti o splošni redukciji železniškega osebja, izjavljamo, da je redukcija na železnica v naši državi nemogoča, ker je na podlagi uradne statistike dokazano, da imajo posamezne direkcije premalo osebja. Potrebno pa je, da se nujno izvrši reorganizacija celokupne železniške službe, o čemur je Udruga jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev predložilo že nebroj predlogov in resolucij.

V svrhu pravične in pravilne porabe dovoljenih kreditov za doklade, zahtevamo, da se takoj izdajo tozadevni pravilniki po od Udruga jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev predloženih predlogih in se že izdani pravilniki pravilno in v duhu zakona vpoštevajo in izvršujejo.

Gradnja stanovanj za železniško osebje postaja

vedno nujnejša vsled vedno pogostejših deložacij. Zahtevamo, da Ministrstvo za promet dâ kredite za železničarska stanovanja in posojila železničarskim stanovanjskim zadrugam.

Na shodu zbrani železničarji izjavljajo, da bodo z vsemi zakonitimi sredstvi branili svoje pravice, ker je to z državnega stališča neobhodno potrebno, da se prepreči popolna upravna anarhija.

II.

Slovenski železničarji vseh kategorij pričakujejo, da bode direkcija državnih železnic v Ljubljani smotreno in energično branila obstoj slovenskih prog in svojega osebja.

Apelirajo na celokupno slovensko javnost, da brez razlike na politično situacijo z vsemi silami brani slovenske železniške proge propasti. Ugotavljajo javno, da krediti za osebje in potrošni material, ki so odobreni v proračunu generalne direkcije državnih železnic, niso pravilno in pravično razdeljeni na poedine direkcije. Najslabše je dotirana direkcija Ljubljana vzlic dejstvu, da ima najgostejši vlakovni promet in percentualno največje dohodke. Transitni promet je v nevarnosti, istotako lokalni promet. Redukciji delavstva v eksekutivnih oddelkih mora slediti samo propast naše industrije in trgovine in s tem gospodarska propast Slovenije.

Politični pregled.

Občinske volitve v Srbiji. V nedeljo se vrše v Srbiji in Črni gori občinske volitve in ker bo njihov izid nekako merilo za izid prihodnjih skupščinskih volitev, jih pričakujejo vse stranke, vladne in opozicijske, z veliko napetostjo. V ospredju stoji spor med beograjskimi radikali, vsled katerega je verjetno, da pade beograjska občina, v kateri so že desetletja vladali radikali, v roke davidovičevcem. Bobić, dosedanji podžupan beograjski, se namreč nikakor neče ukloniti ukrepu glavnega odbora radikalne stranke, ki ga je iz stranke izključil in nastopa s svojo lastno kandidatno listo. Ker je stranka Davidovičevih demokratov v Beogradu zelo močna, je verjetno, da bo vsled razcepljenosti radikalov odnesla zmago. Podobna situacija je tudi v drugih večjih mestih Srbije. Radikali se cepijo radi osebnih vprašanj, opozicija pa nastopa kolikor toliko složno in zelo verjetno je, da bo kljub vsemu nasilju, ki ga uganja vlada nad volilci, prinesla prihodnja nedelja za radikale težko razočaranje.

Ne bo nič. Klerikalci se silno trudijo, da bi ustanovili za bodoče ljubljanske občinske volitve zopet enotno fronto pod blagodnečim naslovom «Zveze delovnega ljudstva». Sklicali so, oziroma pustili sklicati že dva sestanka, kjer naj bi socialistične stranke padle na kolena in poljubile roko knezofskofu ljubljanskemu. Pa ni šlo. Socialisti vseh smeri — žalibog jih je veliko — so se zahvalili za bojni pohod pod papeževu zastavo in skupna fronta je padla v vodo. S tem pa tudi nada klerikalcev, da bi še kdaj zavladali na mestnem magistratu ljubljanskem.

Kolektivna demarša v Sofiji. Kakor smo že poročali, je vsled vpada bolgarskih komitašev na naše ozemlje v južni Srbiji, nastalo med tamošnjim prebivalstvom velikansko razburjenje in vlada je bila prisiljena, da nekaj ukrene, da bo konec večnega vznemirjanja. Toda kot navadno, je tudi sedaj naš zunanji minister zelo dolgo okleval, to pa predvsem vsled tega, ker se je bal mednarodnih komplikacij.

Res je v tej zadevi intervenirala Anglija in čuje se, da je bila za ta korak naprošena od Italije. Kljub temu pa je prišlo do kolektivne demarše Jugoslavije, Grške in Rumunije v Sofiji. Poslaniki vseh treh držav so preteklo sredo izročili bolgarskemu zunanjemu ministru skupno noto, v kateri so navedeni konkretni slučajji, ki so prisilili Jugoslavijo, Grško in Rumunijo za skupen nastop proti Bolgariji. Nota ugotavlja odgovornost bolgarske vlade za delovanje komitašev in zahteva v resnem tonu od nje, da zatre organizacije makedonstvujuščih, ki s svojimi zločinskimi napadi ogrožajo stalno naše obmejno prebivalstvo. Bolgarija je dolžna to storiti, ker je pri mirovni pogodbi svedčano prevzela dolžnosti, da bo aktivno pomagala pri zatiranju komitaških tolp. Nota tudi poudarja, da so bolgarski vladi dobro znani voditelji in organizatorji makedonstvujuščih in da je sedaj čas, da dokaže, ali misli s svojimi obljubami, danimi pri sklepanju mirovni pogodbi, resno ali ne. Ko pišemo te vrstice, odgovor bolgarske vlade še ni znan. Sestal pa se je ministrski svet, ki je razpravljaval o noti in bolgarski zunanji minister Burev je izjavil, da hoče Bolgarska z vsemi svojimi sosedi živeti v najboljših odnosih.

«Brezalkoholna Produkcija» v Ljubljani, Poljanski nasip 10/36, pošlje vsakemu naročniku «Nove Pravde» zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj, ne bo Vam žal!

PROMETNI ZAVOD ZA PREM OG

D. D. V LJUBLJANI

prodaja premog

iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti, v celih vagonih, po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja, ter razpečava na debelo

inozemski premog in koks

vsake vrste in vsakega izvora. Nadalje priporoča češkoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.

Naslov:

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Miklošičeva cesta 15/II.

francoske premogovnike in železorudnike. Nad 60 rudarjev se je izselilo v rudnik Siveric v Dalmacijo.

Delavska zbornica je pri tem toliko sodelovala, da je skušala proučiti povsod tam, kamor se je obrnil izseljeniški tok, delovne prilike. V to svrhu je poslala posebno komisijo v Francijo, ki je proučila tamošnje delovne prilike in izdelala o tem obširno poročilo.

Skrhstvo za potujoče in brezposelne delavce.

Delavska zbornica je posvetila posebno pažnjo skrbi za potujoče in brezposelne delavce, predvsem na ta način, da je skušala izposlovati, da se uporabljajo za podpiranje brezposelnih predvsem prispevki, ki se pobirajo za Borze dela. Tozadevna prizadevanja so ostala žal brezuspešna.

Z novim državnim proračunom sta bili ukinjeni v času največje krize Borzi dela v Mariboru in Murski Soboti, ki sta izvršili na leto nad 5500 posredovanj. Delavska zbornica je prevzela začasno obe posredovalnici v svojo upravo.

V pogajanjih z mestno občino mariborsko se ji je posrečilo zagotoviti za to Borzo tudi pomoč od strani mestne občine, s čimur upamo, da smo obstoje te borze deloma zasigurali.

Predvojna statistika za bivšo Kranjsko je izkazovala en odstotek brezposelnih, pri čemur preužitkarji in rentniki niso bili všteti, temveč le tisti, ki niso imeli rednega posla v svoji stroki. Za pre-

hrano tega števila ljudi bi bilo treba 2-3 milijona zlatih kron, ali najmanj 23 milijonov dinarjev. Po vojni se je število brezposelnih seve povečalo.

Iz tega se vidi, da z enostavnim podpiranjem problem brezposelnosti vsaj z našimi sredstvi ni rešljiv. Treba je predvsem izpopolniti organizacijo delovnega trga, iskati delovnih prilik. V to se mora porabiti glavni del nabranega, za brezposelne namenjenega denarja; denarne podpore pa morajo ostati omejene za slučaje največje sile.

Pri nas se pobira pri bolniških blagajnah prispevke za Borzo dela, ki bo od 1. avgusta t. l. enak prispevku za Delavsko zbornico. Vsako leto se nabere v ta namen v področju naše zbornice nad 1.500.000 Din. Ta denar pa je nerabljiv in je ostal neporabljen. Tudi v času največje krize, kakor jo sedaj preživljamo, se ni mogel uporabiti, in sicer ne za organizacijo dela, ne za podpore. Delavska zbornica je podvzela vse korake, da se od delavstva nabrani denar uporabi izključno v svrhu, za katere je namenjen in nabran. Za vzdrževanje Borze dela v Mariboru in Murski Soboti je zbornica sklenila dovoliti prispevek do največ 47.000 dinarjev. Tudi je sklenila Delavska zbornica, da bo pod gotovimi pogoji podpirala v najnujnejših slučajih brezposelne tudi direktno. S svojimi nezadostnimi sredstvi si je morala staviti Delavska zbornica pri tem seveda le omejene naloge. Sklenila je uporabiti svojo kvoto za podpiranje brezposelnih tako, da pridoda posebno doklado k brez-

poselnim podporam, ki jih izplačujejo registrirane strokovne organizacije brezposelnim. S tem je zasledovala dva namena: Prvič je hotela vplivati na strokovne organizacije, da bodo skrb za brezposelne izpopolnile, neorganizirane delavce pa prisilili, da se oklenejo organizacij. Na drugi strani pa je hotela uporabiti kontrolo strokovnih organizacij, ki svoje članstvo poznajo, in doseči, da se izrabijo te podpore le za podpiranje najpotrebnejših. Na brezposelne podpore je izplačala Delavska zbornica v prvi polovici leta 150.000 Din. Te podpore so se razdelile na vse registrirane strokovne zveze, od katerih pa se je zahteval natančno specifičan obračun o uporabi. Samo ob sebi umevno je, da mora upoštevati institucija, v katero prispeva vse delavstvo, pri tem tudi vse delavske organizacije.

Poseben odsek zbornice, v katerem so bili zastopani vsi klubi, je izdelal nov pravilnik, po katerem se bo v bodoče pri razdeljevanju podpor postopalo. Načela bodo ostala pri tem dosedanja. Predvsem je treba obdržati pred očmi, da D. Z. ni društvo, ki bi delilo podpore za brezposelne, temveč razredna predstavništva delavstva v vseh njegovih težnjah, da te podpore niso sredstvo za pridobivanje političnih prijateljev in da mora biti pri tem izključena vsaka taka misel in da je pri podpori, ki je kakor kaplja v morje, nemogoče podpreti vse, ki so potrebni in da vstvarjajo take podpore prej nasprotnike, kakor prijatelje.

(Dalje prihodnjič.)

Tedenske vesti.

Cenjenim naročnikom, ki tudi na poziv v predzadnji «Novi Pravdi» (štev. 30) še niso poravnali zaostale naročnine, ustavljamo list z današnjo številko. Seveda bomo dolg tudi takoj izterjali.

Pri tej priliki opozarjamo, da se dobe na vsaki pošti položnice brez navedbe čekovnega računa. Na tako položnico je treba vstaviti na za to določenem mestu številko ček. računa: 11.914 in ime lastnika čekov. računa: «Nova Pravda» — Upravništvo Ljubljana — sicer pa izpolniti, kakor vsako položnico. Sedaj se torej ne more nihče izgovarjati, da ni imel naše položnice. Uprava «N. P.»

Premišljevanje ob pasjih dneh.

Težki časi se zgrinjajo nad našo ljubljeno domovino, krajšo in daljšo: Nikola Pašič noče ali ne more ozdraveti, tudi nihče ne ve prav za prav, koliko je star. V Beogradu je beležiti tužno dejstvo, da se prepirata Maksimović in Bobić, na Viču pa je fajmošter spodil iz cerkve ženske, ki so si dale napraviti po «Slovenčevih» vzorcih bluze brez rokavov. In vse kaže, da so te neštete kalamitete posledice letošnjega dežja. Pri Pašiču je to izven dvoma, kajti katar in starost gresta roko v roki kot pokora in nadloga, in katar prihaja od moče. Tudi glede Bobića in Maksimovića se bo to v glavnem ujemale, kajti dež drži človeka, zlasti če nima solidnega dežnika, v sobi, pohajkovanje po sobah rodi lenarjenje ali čmerikavost, čmerikavost pa prepir, ki je izvor vsega zlega na tem in na onem svetu. Bolj dvomljiva je stvar glede nerokavov in fajmoštra. Tukaj je treba iti bolj previdno in počasi, kajti naglica nikjer ni dobra, pri fajmoštrih, zlasti starejših, pa že celo ne. Stoji predvsem, da je «Slovenec» prinesel bluze brez rokavov in na to zgodovinsko dejstvo se nam bo opirati pri vseh naših nadaljnjih izvajanjih, če hočemo priti do dežja in od dežja pod kap. Kakor se lahko vsakdo prepriča na lastne oči in roke, so stale tiste bluze v «Slovincu» nedaleč od poročil o poplavih. Že tukaj je prvo kočljivo mesto. Vsak bi namreč mislil, da gre za razdrapane, raztrgane, naplavljene bluze. Kdor bi tako mislil, bi se seveda zmotil. Kajti tiste bluze so bile čisto nove, samo rokavov niso imele. Tudi tukaj je zopet kočljivo mesto (pa ne pri bluzah). Kakor znano, izhajajo bluze v «Slovincu» samo ob nedeljah, zato bi bilo mogoče, da niso mogle biti pravočasno gotove, ker so bile šivilje preobložene z delom. Ta trditev, ki jo pogosto srečujemo v listih, ima gotovo porcijo verjetnosti pri sebi. Seveda se nehote vsiljuje vprašanje: Kdo bi bil dandanes tako površno brezvesten, da bi metal negotove bluze na trg, ko še gotovih nimaš kaj niti obleči niti sleči. Ta dokaz vesti je splošno priljubljeno in razširjeno kot rokavi starih bluz in so ga s pridom uporabljali zlasti Rimljani pri svojih bluzah. Tudi bi se dali dobiti za to bržkone kaki podatki v muzeju, ki pa imajo za nas samo zgodovinski pomen, kajti tukaj je res možno, da so se rokavi potrgali pri kakih poplavih. Ne ostane nam torej nič drugega, kakor da se napotimo počasi z mokrimi bluzami proti fajmoštru, to se pravi, da vzamemo za izvir bluz brez rokavov dež, kakor je vzel Prešeren za izvir sonetnega venca ljubezen, kar je tukaj zelo v sorodu, saj stoji zapisano: «Mokro cvetoče rožce poezije.» «Slovenec» je kalkuliral namreč takole: Ljudje jako radi naredijo kaj drugega, kakor jim svetuješ, ženska že celo, in glede bluz dvakrat. Če jim torej sve-

tujemo — zlasti ob tem dežju — da naj nosijo bluze brez rokavov in krilca dva prsta nad kolena, je več kot verjetno, da niti prsti ne bodo gledali iz rokavov in da bomo imeli mesto raznih strojev za odstranjevanje prahu zopet ženske vlečke kot za časa mladih let očeta Radeckega blagega spomina. Iz te ponosrečene, a čistostre kulkulacije na kratka krilca zlasti ob dežju in viharju, ko odletavajo še malo višje (krilca namreč), se je rodilo to gorje bluz in katarja. (Nadaljevanje po potrebi.)

★

Vremenska katastrofa, ki je zadela Slovenijo in hrvatsko Zagorje do Zagreba, je tako strašna, da je ne pomnijo v takem obsegu niti najstarejši ljudje. Lilo je 36 ur kot iz skaifa, na višjih krajih je zapadel sneg in voda je odnesla vse, kar ni bilo betonsko trdno vzdano v mater zemljo. Na več krajih so plazovi zagnili železniške proge, ali pa je voda preplavila proge tako visoko, da se je moral promet ustaviti. Prišlo je do več nesreč, ki pa k sreči niso zahtevale smrtnih nesreč. Pač pa je v Gaberju pri Celju utonil neki slikarski pomočnik, ki je pomagal pri reševanju živine. Tudi v Zagrebu beležijo smrtne žrtve. Slovenske pokrajine so vsled zadnje katastrofe gospodarsko popolnoma uničene in bi nujno potrebovale, da jim vlada izdatno priskoči na pomoč.

Tihotapstvo in ponarejanje denarja. Ze dolgo časa je naša policija sumila, da je nekje v naši državi središče mednarodne trgovine s kokainom. Skrbno je opazovala zunanji promet, toda dolgo časa brez vsakega uspeha. Končno pa je roka pravice le segla po krivcih in ti so, nevedoč, zakaj prav za prav gre, priznali ponarejevanje denarja. V Belovaru so nato zaplenile oblasti kar celo delavnico za ponarejevanje šilingov, dolarjev in naših

kovanih dvodinarskih novcev, nato pa so ponarejevalci priznali še svojo tihotapsko obrt. S kokainom so zakladali predvsem Pariz in prenašali so ga večinoma invalidi v votlih protezah. «Kupčija» se je seveda izbornoma izplačala, toda smola je ta, da zadnje izplačilo v takih poslih navadno izplača sodišče.

Koroška Bela in Javornik ogrožena od poplave. Zaradi strašnega deževja od petka 6. do nedelje 8. t. m. je potok Javornik, ki priteče z Javorniških Rovt, tako narastel, da so bile vse hiše ob cesti, ki vodi v Rovte, ogrožene od poplave. Voda je v nedeljo drvela z grozovito hitrostjo, odnašala ogromne skale, ruvala drevje in vse, kar je le dosegla. Posebno je prizadeta hiša št. 19 na Javorniku, okoli katere se je vršil v nedeljo popoldne pravcati sodni dan. Se groznejše pa je bila prizadeta vas Koroška Bela. Mali gorski potok, kateri teče skozi vas, je tako narastel, da je odnašal mimogrede kos za kosom rodovitno zemljo, trgjal in odnašal ogromne skale, drevje, ceste, brzovajne drogove in v splošnem vse, kar je le doseči mogel. Lesene hiše so privezali k drevju, katere je voda popolnoma izpodkopala. Najbolj prizadet je Simon Vrhovnik, h. št. 90, kateremu je voda odnesla zapadne stene hiše, vse sadno drevje in sploh vse, kar je le zajela. Hudo so prizadete tudi hiše št. 44, 48, 51, nadalje mlin Katarine Kemperlove, h. št. 75, ter h. št. 76. Na pomoč je hitelo poleg civilnega prebivalstva tudi orožništvo, prostovoljni gasilci z Jesenje in iz jeseniške okolice, kakor tudi gospod generalni direktor Kranjske industrijske družbe, ki se je izkazal pri vsej akciji zelo delavnega in požrtvovalnega. O sodnem dnevu, kakršen je bil v nedeljo v omenjenih dveh vaseh, pripovedujejo osiveli starčki, da ga še niso doživeli v tej okolici. Ubogo prebivalce, katerim je upelnil leta 1917. z ognjenimi bombami iz aeroplanov Italijan skoro vse domove, je zadela ponovno kruta usoda. Zato upamo, da tudi tem revežem državna podpora ne izostane.

Socijalni razgled.

Deložiranci v Ljubljani.

V Ljubljani se kažejo posledice naše stanovanjske zakonodaje v najstrašnejši obliki. Sodišča deložirajo stranke, ne da bi se brigala dalje za njihovo usodo. Tako je nastala na trgu pred cerkvijo sv. Petra že cela kolonija deložiranih rodbin. Tajnik Delavske zbornice je to kolonijo obiskal in podal o njej javnosti tele podatke:

V celoti je na trgu sedem deložiranih rodbin. Deložiranci so pokrili svoje pohištvo zasilno s plah-tani, deskami in drugimi pripomočki, ki pa jih niso mogli ubraniti ob vedno deževnem vremenu niti pred dežjem. Po noči prihajajo v šotore celi roji podgan iz neurejenih kanalov ob strugi Ljubljanice. Kuhajo deložiranci v štedilnikih na prostem. Deložirane J. P. je po poklicu delavec na progovni sekciji bivše Južne železnice. Iz predloženega plačilnega listka je razvidno, da služi po 35 Din na uro in da je znašal po odbitku bolniške blagajne, davka in drugih pristojbin njegov mesečni zaslužek 606 Din. Pri tem ima vzdrževati ženo in dva otroka v starosti 1 in 1 in pol leta. Prej je stanoval v Bohoričevi ulici. Stanovanje mu je bilo odpovedano, ker ga je zahtevala hišna gospodinja zase. Na stanovanje v novi hiši ne more misliti, ker bi moral dati tudi za najskromnejše stanovanje v novi hiši celo svojo mesečno plačo. — Deložirane V. K. je zaposlen tudi kot delavec na železnici. Vzdržuje ženo in 19 mesecev starega otroka. Zasluži 700 Din. Preden je bil deložiran, je stanoval v novi hiši v Zeleni jami v sobi s souporabo kuhinje. Iz tega stanovanja pa je moral iti, ker so mu zvišali najemnino na 1400 K, ki je s svojo plačo ni več zmogel. — Deložirane I. Č. je zaposlen v kartonažni tovarni Bonač in zasluži na mesec po 700 Din. Otrok nima. Prej je stanoval z ženo pri bratu, ki

pa mu je stanovanje odpovedal. — Deložirane L. K. je čevljarški pomočnik. Iz stanovanja je moral iti, ker je bila hiša, v kateri je prejel stanoval, prodana. Tudi on ima nedoletne otroke, žena pa mu je pred porodom. — Deložirane A. V. je delavec na pokopališču. Zasluži na mesec 1000 Din, ima več nedoletnih otrok v starosti 2 mesecev do 5 let. Iz prejšnjega stanovanja je moral iti, ker ni zmogel najemnine v novi hiši. — Deložirane A. T. je poštni služitelj. Prej je stanoval kot podnajemnik v Bohoričevi ulici. Iz stanovanja je moral, ker je bilo najemniku stanovanje odpovedano. — Sedmi deložirane, ki ima tudi veččlansko rodbino z otroci, ni podal nobenih podatkov z motivacijo, da se boji, da bi ga moglo spraviti to še ob službo.

Ti podatki so podani javnosti z namenom, da se zgane in pomaga iskati rešitev in poti, da se spravijo deložirane rodbine pod streho in da podpre iniciative, ki jih tozadevno od kompetentnih oblasti pričakujemo zlasti, ker gremo nasproti jeseni, ko ne bo mogoče prebivati na prostem. Obenem pa naj bodo ti podatki za zakonodajne čimtelje dokaz, da obstoja v vsej resnosti težak problem:

Kako pomagati rodbinam, ki zaslužijo mesečno po 700 Dni, ako se odpravi zanje stanovanjska zaščita in maksimiranje najemnin. — a se pri tem na zvišanje plač niti ne misli?

Boj proti brezposelnosti v Nemčiji.

Po težki dobi inflacije in uvedbi trdne valute v Nemčiji je nastala nova in še težja gospodarska kriza, katera se javlja posebno v stalno naraščajoči brezposelnosti. Umevno, da posledice te gospodarske depresije v Nemčiji še bolj zadevajo naše, v Nemčiji že dolgo

vrsto let naseljene rojake, ki žive večinoma v Porenju in Porurju, ker kot tuji niso deležni podpor mnogih podpornih zavodov, namenjenih za brezposelne. Navajamo razne odredbe Nemčije proti brezposelnosti in mislimo, da bi morala tudi naša državna vlada premisliti, na kakšen način bi se dalo pomagati našim siromašnim brezposelnim rojakom v Nemčiji.

Nemški državni parlament se je zadnje dni pečal z vprašanjem brezposelnosti. Minister dela dr. Braun se je poslužil te prilike, da izpregovori o tem težavnem problemu: V februarju je število brezposelnih doseglo svoj višek 2.000.000, do maja pa je padlo na 1.742.000. Število nezaposlenih sezonskih delavcev je tudi zelo visoko, to kaže še tukaj precejšnja fluktuacija. 15. novembra 1925. je bila brezposelna podpora izplačana 473.000 delavcem, 15. maja t. l. pa samo 186.000. Podpora v brezposelnosti ni zavirala zopetne zaposlitve. Seveda se pa ne da spregledati kronični značaj duševne krize. Do l. 1929. ni mogoče računati z odstranitvijo brezposelnosti. Produktivno skrbstvo za brezposelne bo vlada podpirala z vsemi sredstvi. Posojila bodo dala potrebna sredstva. V prvi vrsti se misli na dograditev srednjemškega kanala, na stavbo nasipov, kanaliziranje rek Mohana, Neckarja in spojitve Rena-Mohana-Donavne. Nato pride na vrsto kultiviranje pustinj. Podpiralo se bo pred vsem osnovne stroke: poljedelstvo, železno in stavbno stroko. Do jeseni bo izdelan delovni stavbni načrt za tri leta. Tudi državne železnice bodo skrbele za zmanjšanje brezposelnosti. Daljše delo bo dalo grajenje cest in njihova prilagoditev potrebam modernega prometa, posebno avtomobilskega. Komunisti so predlagali, da naj se skrbstvu za brezposelne nakaže 300 milijonov mark.

Sprejet je bil predlog narodnogospodarskega odbora, ki smeri k temu, da bi se z zasilnimi deli trajno zaposlilo 500.000 delavcev.

Predlog omenjenega odbora našteva sledeča zasilna dela: 1. Graditev cest in izboljšanje njihovega stanja; 2. kultiviranje pustinj in močvirij; 3. dela v svrhu plovnosti rek in graditev kanalov; 4. reguliranje rek in potokov; 5. izkoriščanje vodnih sil; 6. graditev stanovanjskih hiš; 7. elektrifikacija železnic.

Nadalje se zahteva sklenitev dolgoletnih reparacijskih dobavnih pogodb in pa uporaba kapitala, ki se nudi na dnevnem denarnem trgu, v produktivne namene.

Jasno je, da se za problem brezposelnosti živo zanima vsa nemška javnost. Letos bo izplačano na brezposelnostnih podporah 1300 milijonov mark (1 M = 14 Din), kar pomenja strašno obremenitev državnih financ. Še strašnejše so, kot piše prof. dr. J. Hirsch v «Berliner Tagblattu», narodnogospodarske izgube. Dva milijona brezposelnih delavcev bi moglo producirati vrednote v vrednosti 4 do 4,5 milijard mark, s čimer bi bilo producirano dvakrat toliko, kot je treba za kritje reparacij.

Dr. Käthe Bonikowsky-Kalisky v «Vossische Zeitung» sodi, da živi v Nemčiji danes na istem ozemlju za 4,8 milijonov ljudi več, kakor pred vojno. Število delovnih sil se je s tem povečalo za 2.000.000 in k temu pride še 600.000 ljudi, ki so postali brez poklica z zrušitvijo vojaške obveznosti. Iz tega se da razlagati napetost na delovnem trgu in njen trajnostni značaj. V letih 1926. do 1928. bo zahtevalo skrbstvo za brezposelne 5 milijard mark (70 milijard dinarjev) in zato je nujno potreben program, po katerem bi se vprašanje brezposelnosti ublažilo. V poštev bi prišlo poleg zasilnega dela pred vsem organiziranje izseljevanja.

Varujte vajence pred nezgodami!

Važnost vzgoje vajencev k pazljivosti pred nezgodami in k ščitenju zdravja pri delu je nedvomna. Pogostokrat se dogaja, da izvajajo vajenci zaradi neznanja ali pa tudi brezbriznosti s stroji in strojnimi napravami različne manipulacije, ne da bi pri tem slutili, kakim nevarnostim se s tem izpostavljajo.

Mladina je najdovzetnejša in spoznanja iz te dobe imajo najtrajnejšo vrednost. Zato naj bo pri vstopu vajenca v delavnico prvo delo, da se ga pouči, kako naj se ščiti pred vsemi nevarnostmi, ki mu groze pri delu. S tem se ne prispeva samo k izboljšanju gospodarskega položaja vsega delavstva, temveč se napravi tudi dobro delo na socialnem in humanem polju.

Ko vajenec nastopi delo, ga seznanite z vsemi napravami v delavnici in ga opozorite na vse nevarnosti, ki mu prete od posameznih naprav. Storitve to na resen in prepričljiv način, da bo vajenec spoznal nujnost varovati svoje zdravje ter se ne spuščal pri delu v napake in brezbriznost.

Ne puščajte vajencev v delavnicah nikdar brez nadzorstva, posebno ne pri opoldanskih presledkih. Ne dopuščajte igranja in pohajkovanja vajencev po delavnicah in tovarniških dvoriščih. Ne odkazujte vajencem takega dela, pri katerem je nevarnost zvišana in pri katerem je potrebna posebna izkušnost, da se človek obvaruje nezgode. Odločno prepovejte vajencem odzemanje ali kaj izpreminjati pri varnostnih napravah.

Čistota, red in točnost pri delu so najboljša zaščita pred nezgodami. Vseplajte zato vajencem te lastnosti in skrbite, da jim boste sami v vsem vedno v zgled.

Delavci, ki ste si z dolgoletnim izkustvom pridobili znanje, kako varovati svoje zdravje, vplivajte na svoje mlajše tovariše, da naj se ščitijo nevarnosti, katere jim groze pri delu, in opozarjajte jih vedno znova nanje. Ker poznanje nevarnosti je prvi pogoj za odvrnitev nezgod.

Brezposelnost in brezposelnopodpora na Madžarskem

Delovne razmere na Madžarskem so zelo težavne in brezposelnost stalno narašča. Zaradi tega se narodnogospodarski krogi že dalje časa trudijo, da bi prišlo do sistematičnega podpiranja brezposelnih. Madžarski industriji in podjetniki so se o stvari že sporazumeli in sedaj se jim je posrečilo doseči pri vladi, da bo izdan zaščitni zakon o podporah v sporazumu z njimi. Ker se brezposelnost stalno širi in ker zaradi tega beda v mestih narašča, se je vlada odločila, primerno podpreti prizadete. Po zakonskem predlogu bo znašala podpora 40 odstotkov normalne mezde. Podporni fond se bo ustvaril iz prispevkov podjetnikov, delavcev in države. Obenem se bo ustanovila državna posredovalnica dela, pri kateri se mora prijaviti vsak brezposelni. Šele tedaj, če posredovalnica potrdi, da brezposelni delavec v resnici ne more najti zaposlenja, se mu izplača podpora. V delavskih krogih se opozarja na to, da bo ustanovitev posredovalnice zahtevala gotovo več mesecev, tako da bo ostal položaj delavstva tudi po sprejetju novega zakona o brezposelnih podporah katastrofalen.

Socijalne razmere v ruski industriji.

V maju t. l. se je vršil v Moskvi peti rudarski kongres. Iz poročil, ki so bila podana na tem kongresu, posnemamo sledeče:

Delovni čas. Z ozirom na nezadovoljive stanovanske razmere na eni in stremljenju h gospodarnosti na drugi strani, obenem z ozirom na pomanjkanje kvalificiranega delavstva ni bilo upravam podjetij mogoče najeti dovoljnega števila delavstva in tehničnih sil. Zaradi tega delajo delavci v podzemlju osem do devet ur dnevno namesto šest, kakor določa delavski zakon. Tehnično osebje, katerega tudi primanjkuje, je preobloženo z delom in njihov delavnik se giblje med 10 do 12 urami dnevno. Zaradi tega se ne morejo aktivno udeleževati življenja v strokovnih organizacijah. Delegati so ugotovili, da so ti pojavi splošnega značaja in so soglasno obsodili prekourni delo.

Nezgode. Število nezgod v rudnikih je zelo visoko in ima stalno naraščajočo tendenco. Po poročilih osrednjega odbora je znašalo število nezgod leta 1925. 40.000 primerov, kar pomeni 38 odstotni porast proti prejšnjemu letu. V letih 1923. do 1924. je prišlo na 10.000 delavcev 1095 nezgod, od katerih je bilo 8 smrtnih in 32 težkih. V letih 1924. do 1925. je prišlo na 10.000 delavcev 1516 nezgod, od katerih je bilo 10 smrtnih in 38 težkih. Priporoča se centralizacija nadzorne in delovne inspekcije, ker po mnenju delegatov število inspektorjev ne zadostuje.

Zdravniška služba. Zdravniška pomoč tudi ni na višku. Skoro v nobenem rudniku ni postaje za prvo pomoč in oboleli ali ranjeni delavci se morajo transportirati 5 do 7 km daleč od svojega delovnega mesta. Pogosto se dogaja, da prizadeti umre medpotoma zaradi mraza. Število zdravnikov niti zdaleka ne zadošča.

Stanovansko vprašanje. V premogokopni industriji je stanovansko vprašanje kritičnejše nego v ostalih industrijah. Povprečno pride na enega delavca komaj 5 do 6 m² stanovanskega prostora.

Maja meseca se je v Moskvi vršil tudi kongres tekstilne industrije.

Delegati so se tudi na tem kongresu pritoževali proti nadurnemu delu. V gotovih državnih podjetjih je delavec prisiljen delati celo ob nedeljah z ozirom na gospodarnost. Ta vzrok se tudi navaja kot povod za odpuščanje delavstva.

Povprečna mezda tekstilnega delavstva je osnovno nižja in znaša okoli 83 odstotkov. Delavstvo stremi po zvišanju posebno z ozirom na to, da se od nje zahteva zvišana produkcija. Uprave podjetij pa stavljajo kot pogoj predhodno povišanje delovne izdatnosti. Izdatnost se giblje danes med 50 do 60 odstotki izdatnosti v letu 1913.

Stanovansko vprašanje je v tekstilni industriji zelo kočljivo. Je še slabše nego v premogokopni industriji in tudi s higijenične strani pomanjkljivo. Tudi so mnoge tovarne zaradi slabih zdravstvenih razmer povzročile mnogo pritožb. Ena izmed delavk je tudi protestirala proti nameram podjetij, odpraviti otročje jasli, v katerih puščajo delavke med delovnim časom svoje otroke.

Zahtevajte v vseh javnih lokalih „Novo Pravdo“!

Mladinski vestnik.

«Bratstvo» v Ljubljani je priredilo v petek dne 13. t. m. zvečer v dvorani restavracije «pri Levu» na Gosposvetski cesti prijateljski večer na čast svojemu tamburaškemu in pevskeemu zborovodji br. Jerneju Novaku, ki je ta dan slavil svoj 40. rojstni dan. Dvorana je bila nabito polna članov

«Bratstva» in slavljencevih prijateljev, ki so pazljivo sledili lepemu programu vseh odsekov «Bratstva». O programu in poteku prireditve same v prihodnji številki kaj več. Bratu Novaku kličemo tudi mi ob tej priliki: Na mnogaja ljeta!

Naročajte in razširjajte „Novo Pravdo“!

Strokovni vestnik.

JESENICE. V nedeljo 15. t. m. točno ob 9. uri dopoldne se vrši seja odbora NSSZ v društvenem lokalu pri g. Kobalu na Savi. Z ozirom na veljavni dnevni red se pozivljejo vsi bratje odborniki, da se te seja sigurno in točno udeležijo. — **O k r o ž n i k t a j n i k .**

LOGATEC. Iz našega okraja tudi nekaj novic. Naša podružnica prav dobro napreduje. Dan za dnevom pridobiva nove člane in se je njih število v zadnjem času znatno povečalo. Podružnica ima redne odbore seje, na katerih se razpravlja o pripravah za jesensko in zimsko sezono. Podružnica ima na programu celo vrsto najrazličnejših predavanj, za katera bo predavatelje oskrbel izvrševalni odbor v Ljubljani. Večina predavanj bo s skioptičnimi slikami, kar bo gotovo napravilo predavanja zanimivejša. Naši člani se bodo predavanja sigurno v velikem številu udeleževali, ker dobro vedo, da so predavanja najvažnejši del programa, ki ga imajo izvesti posamezne podružnice. Drugače pri nas po starem. V najkrajšem času priredimo pešizlet v naravo in upamo, da se bomo takrat tudi dobro imeli. Naš predsednik, tov. Mutschet, zelo agilno dela in pazi, da nas ima večkrat skupaj zbrane, pa bodisi na izletu, sestanku ali predavanju. Pa prihodnjič še kaj.

RUŠE. Tukajšnja podružnica «Unije» si je ustanovila svoj «Kulturni krožek», ki bo skrbel za predavanja, igre, različne prireditve itd. Na jesen mislimo prirediti večjo družabno prireditev s kako igrico, petjem in deklamacijami. Novi odsek je že sedaj pridno na delu in vse kaže, da bo kos svojih nalogi. Posebno se pa veselimo različnih predavanj, ki se nam obetajo s strani centrale. Naši sodrugi še sedaj niso prišli k sapi po zadnjem našem glasu v našem glasilu. Obljubljajo nam sicer mnogo branja a menda moramo čakati, da se vsi «razrednozavedni» zopet znajdejo skupaj in kaj napišejo. Nam gre laže, ker piše eden za nas vse in smo mu hvaležni, ker piše v našem zmislu. Naša postojanka je trdna in naše vrste se širijo, kar pomenja novo dobo narodnega in socialno čutečega domačega

delavca. Drugih novic iz našega kraja ni. Ko bodo, se oglašimo.

PTUJ. V nedeljo 8. t. m. se je vršil v posebni sobi Društvenega doma članski sestanek Narodno-strokovne zveze, kateremu je predsedoval br. Sigl, predsednik podružnice v Ptuj. Na sestanku je poročal strokovni tajnik br. Kravos o aktualnih delavskih vprašanjih in nam podal žalostno sliko o delavskih razmerah v domovini. Njegovo izvajanje nam je dokazalo, da se delavskemu razredu še nikdar ni godilo tako slabo kot v današnjih dneh, pričalo pa nas je, da se bo to stanje izboljšalo le, ako bomo imeli močne strokovne organizacije. Mi bomo našo ojačali in skušali v svojem okolišu pomagati zatiranemu delavstvu.

LITIJA. V tukajšnji predilnici se je prejšnji teden nekaj pokvaril stroj in je obrat počival tri dni. V petek, soboto in ponedeljek so delali le v spodnji dvorani predilnice, medtem ko smo vsi drugi počivali. Delalo je le nekaj čistilcev strojev. No, pa to ni trajalo dolgo, hvala Bogu, sedaj že polno obratuje in je stroj popravljen. Zadnje čase je tudi naša Sava prav močno narastla in prinesla s seboj precej lesa, katerega so nekateri ob obrežju lovili. Naša podružnica bo imela v kratkem predavanje o socialnem zavarovanju in bo predaval o tem tov. dr. Jože Bohinjec iz Ljubljane. Natančen dan, uro in kraj sporočimo v eni prihodnjih števil. Drugače je pri nas po starem. Naša podružnica je pričela zopet pridobivati nove člane, ker je delavstvo videlo, da so imeli komunisti svoj čas polno lepih obljub, pa zelo malo dejanj. Vladali so precej časa, a niso pokazali prav nobenih uspehov. In to jih je ubilo. Mi pa nismo imeli obljub, nismo se šopirili in venomer kričali, da napravimo delavstvu raj na zemlji, kakor so to delali komunisti in z njimi vred socialisti. In ker nismo imeli obljub, temveč smo realno pokazali, da damo in napravimo, kar zmorejo naše moči, zato smo danes ona organizacija, kateri delavstvo zaupa. In naša pot gre naprej.

temeljito propadlo. Sodrugi so na Jesenicah skrahirali. Mi ne bi o njih pisali, če bi jih ne hoteli spomniti na njih pisavo pred časom. Naj se spomnijo sodrugi na znan rek, ki smo ga jim večkrat ponavljali: «Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade.» In nam ste jo kopali.

LOGATEC. V zadnjem času postaja pri nas življenje nezno. Kmalu ne bomo več varni hoditi ponoči po Logatec, ako vojaško oblastvo ne napravi sedanjim razmeram konec. Te dni je ustavljen neki vojak, ki je stal na straži pred hotelom Kramar, Alojzija Leskovca in ga jel spraševati, kod in kam. Se preden pa je ustavljeni odgovoril, je prišlo par drugih vojakov, ki so ga pričeli tepsti. Na krike so prihiteli ljudje, ki so ga iztrgali vojakom iz rok. Napadeni je bil sedaj že v drugič od vojakov napaden. Vojaki so napadli tudi Franca Leskovca, kateremu so odnesli tudi 40 Din in se radi tega vrši preiskava. V neki gostilni so pa tako razsajali in grozili natakariči, da je moral lastnik streljati v svojo obrambo. Take in enake stvari imamo pri nas. Orožništvo si menda ne upa nastopiti proti vojaštvu. Dobro bi zato bilo, da pristojno politično oblastvo podvzame pri vojaški upravi potrebne korake, da se tu napravi red in mir. Mi nimamo nič proti vojaštvu, zahtevamo pa, da se obnaša spodobno in ne napada poštenih in mirnih občanov. Upajmo, da se napravi red, sicer bomo o tem še pisali.

KRAGUJEVAC. Zadnjič sem vam poročal o težavah, ki jih imajo naši zidarji in stavbinski delavci, ki si pridejo iskat kruha v ta del Srbije. Danes se pobavim nekoliko z drugimi zadevami. Predvsem s tem, kako se godi našim vojakom. Vsakdanja reč je, da se vojake klofuta za vsako malenkost. Meni se je javilo par vojakov, ki so se pritoževali zaradi teh nesrečnih klofut. Celo zaradi neznanja cirilice je bil nekdo klofutan. Našim fantom je že tako težko živeti v tujini daleč proč od svojece, potem dobivajo pa še klofute, kar bi vsekakor moralo pri vojaštvu odpasti. Naše fante povsod hvallijo, da so fejšti, zato pa mislim, da bi klofute lahko odpadle. — Ze 7. julija se je poškodovala glavna cesta iz Kragujevca v Sabantum, in sicer jo je odneslo za kakih 500 metrov, kar zelo ovira promet. A do danes se živo bitje še ni spomnilo, da bi jo bilo treba popraviti. — Življenje je drugače tukaj še razmeroma dobro. Za 18 Din dnevno se dobi že prilično dobra hrana. S stanovanji je pa križ. Težko se ga dobi in ni ravno poceni. Vsaka luknja je že precej draga in še vesel moraš biti, če jo dobiš. Za danes naj zadostuje, pa o priliki več. — Vaš M.

Dopisi.

JESENICE. Pri nas doživljamo v zadnjih časih kaj lepe stvari. Pri naših socijih se je pričelo krhati na vseh koncih in krajih. Da je naša trditev resnična, je pokazalo njihovo «veliko» člansko zborovanje, ki se je vršilo 2. t. m. in kateremu smo prisostvovali tudi mi po naših zaupnikih. Na tem sestanku je bilo vsega skupaj 34 sodrugov, akoravno venomer trdijo, da imajo nad 350 mož broječo armado, ki nikdar ne odreče. Na sestanku sta imela glavno besedo sodruga Vrankar in Jankovič iz Ljubljane, ki sta prišla reševati, če se bo dalo še kaj rešiti. Pa tudi naš sodrug Jeram je hotel imeti glavno besedo, a so mu jo medklici vzeli. Najbolj učinkovita je bila njegova trditev, da bi na Jesenicah ne bilo nobenega klerikalca, če bi imeli 15 Jeramov. Pa še temu so se zborovalci smejali in

padel je celo klic, da bi jih bilo najbrž še več. Vsesplošnemu prerekanju in pranju umazanega perila je sledil predlog za zvišanje tedenskih prispevkov. Vse dokazovanje, da je to nujno potrebno, ni pomagalo in so sledili temu predlogu burni prizori. Za predlog je ob koncu glasoval celo naš zaupnik, da bi jih bilo nekaj več. Seve tudi naše organizacije niso pustili pri miru in se je v tem odlikoval sodrug Ambrožič, ki je nekaj trdil o našem oglasu na tovarniški deski in s tem dokazal, da ne zna pravilno brati ali noče pravilno razumeti, kar je bilo napisano. Naj si naš oglaš še enkrat prebere. Sestanek se je proti koncu skrčil na 16 oseb in dokazano je, da so ostali generali brez armade. Še teh 16 ni bilo enotnih in sta skupaj držala samo ljubljanska odposlanca. Vse drugo je propadlo.

ARGUS je naš najboljši domači informacijski zavod.
ARGUS ima v vseh krajih zanesljive zastopnike.
ARGUS obvešča o vsem, zlasti o imovinskem stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in privatnih oseb.
ARGUS ove informacije so vedno točne izčrpne in hitre.
ARGUS se nahaja v Beogradu, Vuka Karadžića ulica br. 11.
ARGUS ov telefon je 6-25, njegov brzojavni naslov Argus.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Delniška glavnica
Din 50,000.000.—

Rezervni zaklad ca.
Din 10,000.000.—

Centrala: LJUBLJANA, Dunajska cesta

Podružnice:

Brežice	Kranj	Ptuj
Celje	Logatec	Sarajevo
Črnomelj	Maribor	Split
Gorica	Metković	Trst
	Novi Sad	

Brzojavni naslov:
Banka Ljubljana

Telefon štev.: 26,
413, 502, 503, 504

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle

Ali ste že poravnali naročnino za **Novo Pravdo**

?

Pogovor o tem in onem.

Komikova tragedija.

Ko je napravil slavni filmski igralec Max Linder skupno s svojo soprogo samomor, se je razširilo polno vesti o vzroku tega obupnega dejanja. Linderja se je prikazovalo kot zapeljivca, razvratneža, morfinista, skratka kot telesno in duševno uničenega človeka, ki je umrl presit življenjskega blagostanja.

Ker kaj pa naj bi sicer manjkalo Linderju. Bil je milijonar, slaven igralec, priljubljen pri prijateljih in ljubljen od žensk, imel je krasno ženo in srčkano dete.

Tako so presojali ljudje, ki so ga poznali samo iz filmskega platna in raznih časopisnih vesti. O Linderjevem zakonu so krožile razne vesti. Trdilo se je, da je Linder odpeljal svojo ženo in ko je v Pariz prispela vest o samomorilnem poizkusu mladega para, se je dejalo, da je Linder zmešan in nenormalen.

Nikdo pa ni poznal pravega položaja. Linderjev obraz se je smejal, njegovo srce pa je krvavelo. Zabaval je ljudi z duhovitimi šalami, sam pa je nezrecno trpel.

Ker se najrazličnejše vesti o Linderju kar niso hotele poleči, se je ravnatelj dunajskega Ostafilma in Linderjev zaupnik g. Szücs odločil rehabilitirati umetnikovo čast. Slika Linderjevega življenja je v resnici izgledala povsem drugače, kot se je dozdevalo.

Nesrečna Linderjeva usoda se je pričela že takrat, ko se je umetnik seznanil v St. Morizu s svojo poznejšo soprogo, takrat še devetletno deklico. Linder je imel rad otroka, zato se je z deklico često igral in se shajal vsako leto z njo v letoviščih. Dokler se ni v njej, ko je dosegla 18. leto, zbudila ženska. Blazno se je zaljubila v umetnika in ga zasledovala z ljubavnimi ponudbami. Toda njena mati je odločno odklonila zakon z «filmovim norcem». Hčerka pa se je brzo odločila ter ušla za Linderjem v Nizzo in uprizorila tako odpeljavo, o kateri se je toliko govorilo. Linder se je ponašal kot poštenjak in ne da bi se poslužil «pravice», tako prostovoljno mu ponujenih, je počakal prihoda in odločitve matrine. Ta mu je sedaj zaupala «kompromitirano» hčerko. Značilno za Linderja je, da se je odrekel doti dveh milijonov frankov v korist otrokom.

Linderjev zakon je bil pričetek konca. Vsi njegovi veliki načrti so šli po vodi, onemogočeno mu je bilo vsako delo, njegove pripravljene vefilme, predsedniško mesto Udruženja francoskih filmskih avtorjev — vse je uničila bolesta ljubezen in kruto ljubosumnje njegove žene.

Navidezno srečni Linderjev zakon je bil v resnici veriga večnih preprirov in nesporazumljenj, izzvanih od strastne ljubosumnosti in blazne «ljubezni» njegove žene, za katero je beseda histerija mnogo premila. Ona ga ni nikdar izpustila iz oči, spremljevala ga je povsod, hodila z njim v atelje, v pisarno in celo na seje. Značilno zanjo je, da je bila ljubosumna celo na staro perico, ki je v šali dvignila Linderja, da bi napravila prostor njej.

Da pa bi bila mera Linderjevega trpljenja polna, je bila njegova žena ljubosumna celo na njegovo delo. Ko je Linder delal na Dunaju na filmu «Cirkuški kralj», je bila na njegovo partnerico, lepo Vilno Banko, tako ljubosumna, da je prišlo do prvega samomorilnega poizkusa. Toda gospa Linderjeva menda ni tako resno mislila na samomor,

ker od 17 tablet veronala, namenjenih za smrtonosni napoj, jih je padlo 12 pod posteljo.

Vsa zadeva se je takrat zakrinkala kot reklamni trik in Linderju so prijatelji svetovali k takojšnji ločitvi. Toda Linder se ni hotel odločiti za to, in to tem manj, ker ga je žena na kolenih prosila za odpuščanje in prisegla poboljšanje.

Usoda je šla svojo pot dalje. Strašne scene ljubosumnosti so se pojavljale vedno pogosteje in uničevale Linderjevo veselje do dela in življenja, dokler ni videl v smrti edinega izhoda iz svojega trpljenja in smrt je bila tokrat usmiljena.

Po Linderju je ostalo šestmesečno dekletce, katero je Linder oboževal. Manjkalo ji ne bo ničesar, razen očetove ljubezni, ker oče ji je zapustil milijone.

Linder je umrl kot pravi «bajazzo», čegar usta se smejejo, a čegar srce plače. Bil je žrtev svoje priljubljenosti in umrl je na ljubezni.

Najstarejši Belgijec.

V Walcortu v Belgiji je proslavil preteklo nedeljo Jean Piére Dupont svoj 105. rojstni dan. Več kot stoletni starec napravi še dnevno daljši pešpot in opravlja še vedno svoje vsakdanje posle. Proslave, ki so mu jo priredili njegovi prijatelji, se ni samo osebno udeležil, temveč se pri plesu celo prigrabil živahno zavrtel v krogu. Še se dobe stare korenine na svetu.

Tajinstveni pogreb živega artista.

Pred kratkim je prišel v Hribsko na Češkem manjši cirkus, katerega glavna atrakcija je bil artist H. Ružička, ki je nastopal dnevno pred občinstvom s svojo umetnostjo, da se je dal živ pokopati. Kot ponavadi, se je v Hribskem dal Ružička pokopati pred številnim občinstvom. Glavo je vtaknil v leseno škatljo, potem pa se je vlegel v 170 centimetrov dolg in 80 cm širok grob, nakar so ga zakopali. Iz groba je vodila na površino vrstica, ki je imela v slučaju nevarnosti navzoče opozoriti, da je treba pokopanemu na pomoč.

Zbrane osebe so tokrat dolgo čakale na dogovorjeno znamenje, ko pa se je končno pokopani le oglasil, so zahtevale, da se grob odpre. Prireditelj «pogreba» pa je vztrajal na tem, da ostane Ružička še pol ure v «grob» in je dejal, da je njegovo znamenje samo znak nervoznosti pokopanege.

Šele po nadaljnjih 25 minut so grob odprli in v njem so našli Ružičko zadušenega. Vsi poizkusi, da bi ga zopet spravili k zavesti, so ostali brezuspešni. Občinstva se je polastila velika razburjenost in prireditelj je moral bežati. Ponoči se je še enkrat vrnil k mrtvemumu artistu, ko pa so ga hoteli ljudje prijeti in izročiti orožnikom, se je iztrgal in zopet izginil brez sledu.

Severni tečaj ne more nikomur pripasti.

Roald Amundsen, ki je z zrakoplovom preletel severni tečaj, je izjavil novinarjem, da na severnem tečaju ni suhe zemlje in da vsled tega tamošnjih ledenih pokrajin ne more anektirati niti Norveška niti Zedinjene države severoameriške. Svoja raziskavanja v severnih polarnih krajih smatra Amundsen za končana.

Lev na svobodi.

Dne 6. t. m. je iz potujočega zverinjaka v Feldkirchnu na Vorarlberškem ušel velik berberski lev. Na cesti je srečal nekoliko šetalcev, za katere se pa ni niti zmenil. Pozneje je prišel med celo skupino šolskih otrok, ki so se nahajali na skupnem izletu, pa je mirno šel skozi njihovo sredo, ne da bi storil komu kaj žalega. Medtem je bilo alarmirano cirkuško osebje, ki je pričelo leva takoj zasledovati. Sedaj pa je lev zdirjal in orožniki so ga morali ustreliti.

Angleška hladnokrvnost.

Vsled pokvarjene zavore je zdrčal težak tovorni avto, natovorjen s petrolejskimi sodi s ceste in trčil ob steber cestne železnice. Vsled ostrega sunka je eksplodiral bencinski rezervar in ves voz je bil naenkrat v plamenu. Šofer, ki ni mogel takoj zlesti s svojega mesta, je na licu mesta zgorel. Ko je videl, da se ne more več rešiti, je popolnoma mirno dejal možu, ki ga je skušal osvoboditi: «Je že vse zaman. Hvala vam! Pustite me in rešite vsaj sebe!» Redek slučaj hladnokrvnosti!

Samomorilska epidemija v Budimpešti.

V Budimpešti je bilo en sam dan priglašeni 13 samomorilnih poizkusov, od katerih so se nekateri končali s smrtjo. Večino obupancev tvorijo delavci, nameščenci in trgovci, katerih trgovine so propadle. Kandidati smrti skačejo v Donavo, zastrupljajo se z narkotičnimi sredstvi, plinom itd. Mesečno pride do sto samomorov in to strašno število še vedno narašča.

Oddelki za duševnolbolne so v vseh bolnicah in umobolnicah prenapolnjeni in nove bolnike je treba nastanjevati v policijskih zaporih. Težke socialne in gospodarske razmere kaže tudi število pogrešanih. En sam dan je bilo prijavljenih 30 oseb, od katerih mnoge vodi policija v registru samomorilcev. Težak moment v samomorilski epidemiji v Budimpešti je tudi to, da tam ne poznajo brezposelske podpore in ni nobenega izgleda na izboljšanje položaja.

Ves gospodarski, politični in moralni sistem na Madžarskem tlači gospodarstvo kot težka mora in siromaki končno ne vidijo drugega izhoda kot smrt.

Milijonkrat večja zvezda od solca.

V društvu angleških zvezdoslovcev je predaval dr. Steavenson o novi zvezdi, katero je v kozmični megli izsledil dr. Max Wolf. Po spektru te zvezde se da presoditi, da je nekoliko milijonkrat večja kot solnce in tudi mnogo svetlejša od njega. S pomočjo najnovejših ogromnih daljnogledov se bo zvezdogledom najbrže v kratkem posrečilo dobiti o tej na novo odkriti orjaški zvezdi natančnejše podatke.

Zabavni kotiček.

Dobričina. «Gospod, ali veste, da je vaš pes ogrizel mojo taščo? Vsled tega prihajam k vam, da . . .»

«V resnici lahko zahtevate s polno pravico odškodnino in zadoščenje. Psa dam ustreliti! In koliko zahtevate odškodnino?»

«Toda, kaj vam vendar pride na misel? Prihajam k vam, da vas poprosim, če bi bili tako dobri in bi mi psa — prodali.»

NAJPOPOLNEJŠI **15 letna garancija** **BREZPLAČEN POUK**
STOEWER šivalni stroji za šivilje, krojače, čevljarje in za vsak dom. Preden nabavite stroj, si oglejte to izrednost pri tvrdki **L. BARAGA**

Šelenburgova ul. 6/1. **LJUBLJANA** Telefon štev. 980.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

«Zagonetni mož mi je potem rekel, da naj se odpočijem; ko sem se prebudila, je stal pred menoj. Ko sem potem vstala, mi je zavezal oči. Njegovega bivališča ne smem videti — je pripomnil, ko je videl, da se bojim. Potem me je peljal skozi vrata, na ozek hodnik, potem pa čez nekaj stopnic navzgor. Potem sem slišala šumenje reke, in ko mi je odvezal oči, sem stala na bregu Taya, poleg pa je stala kočija, v kateri me je pripeljal semkaj.»

Lord Hudson je nestržno čakal, da konča Beatrica.

«Ali nisi na reki videla ladje?» vpraša sedaj hčerko.

«Ne, oče, saj to je bilo ravno čudno; komaj sem s stopnic napravila dva koraka, sem že bila na suhem. Za sabo sem slišala močno šumenje vode, ko sem se pa tja ozrla, nisem opazila nič nenavadnega. Veš, papa, tudi mi je že šlo po glavi, da je ta mož povcdnjí mož, ta nenavadna bitja bivajo menda v vodnih globinah; — morala sem bivati v njegovi stekleni palači pod vodo...»

Sedaj se tudi lord Hudson prične smehljati.

«Ta mož je človek kot mi, dragi otrok, pač pa sem uverjen, da razpolaga zagonetni tujec s prav nenavadnimi sredstvi, ki si jih zaenkrat ne moremo tolmačiti. Eno pa je gotovo: ti se nahajaš pod njegovim močnim varstvom ter ne verujem, da je Manuela v stanu, da še enkrat poizkusi izvesti svoj podel naklep. Sploh bom pa dal zločinko takoj aretirati!»

«Ne, oče, prizanesi ji! Vrh tega sem svojemu rešitelju obljubila, da naj najmanj 24 ur nihče ne izve za mojo rešitev. Imela sem vtis, kot da sam lepo Španjolko dobro pozna ter da jo hoče poklicati na odgovor. Če sedaj Manuela jutri izve, da sem ostala živa, bo gotovo takoj pobegnila in se nikdar več ne vrnila...»

«Ti dobro dete, ti hočeš celo svoji sovražnici odpustiti; pomisli, da tak zločin ne sme ostati nekaznovan, četudi hočem tvojo obljubo, ki si jo dala svojemu rešitelju, držati, bom vendar vse potrebno ukrenil, da se izvrši aretacija obeh Španjolk.»

Lord Weston živahno pritrjuje svojemu bodočemu tastu, kajti že sama misel, da bi njegovi izvoljenki zopet mogla priti nevarnost vsled vražje podlosti te ženske, ga navdaja z groznim strahom. Lord Hudson odide iz sobe, da strogo zabiči staremu služabniku, ki je ostal doma, da o vsem, kar se je pripetilo, ne črhne nobene besede. Zaročenca ostaneta sama v sobi v tesnem objemu.

«Ali tudi veš, da sem se preje tresel, ko si pripovedovala o železnem prostoru? — Ali se res nisi nič bala, ko si bila sama s tem zagonetnim človekom? Saj si bila docela v njegovi oblasti?»

Začetakoma sem se ga pač bala, ko je pa pričel tako mirno in resno govoriti z menoj, se je moja bojazen kaj kmalu polegla. Saj se je pa tudi vedel napram meni kot pravi kavalar, niti enkrat me ni motril z drznim pogledom. Edgar, preje nisem povedala, toda ta mož je zelo nesrečen!»

«Ali je o tem govoril?»

«No, toda v njegovih očeh sem brała globoko duševno bol. In če se ne motim, je imel ta mož ne-

srečo v ljubezni, pogled žensk je itak ostrejši kot moških. Vse pozna, tudi Elleno Morris, ki je pred kratkim v Londonu umrla. Tudi je govoril o tem, da naj bi bila Škotska njegova domovina, — Edgar, veruj mi, le krinka je ovirala, da ga nismo spoznali.»

«Ne, glas je popolnoma tuj, tudi se ne morem spominjati, da bi tu v okolici bival gospod, čigar pojav bi bil tako imponanten in silen kot tega moža. — Toda sedaj se razgovarjava o najini ljubezni, draga Beatrica, neznanec zna prikrihati svojo skrivnost. On te je otel, ki smo te že vsi smatrali za izgubljeno, zopet si moja, moja sladka, srčkana zaročenka!»

In usnice lepe dvojice se združijo v vročem, sladkem poljubu.

Piif.

Zopet je nastopil večerni mrak. Mož s krinko sedi v kabini svoje podmornice. Naslonjen v stolu, glavo podpirajoč nalahko z desnico, nepremično štril v Ellenino sliko, ki stoji pred njim. Videti je, da se ne more ločiti od dražestnih potez svoje zaročenke, ki jo smatra za umrlo.

Kot v sanjah opazi, da se ladja dviga kvišku, in šele, ko sliši odmev težkih korakov po železnih stopnicah, se zbudi iz svojega razmišljanja.

«Ah, ga že peljejo semkaj, dobro, dobro! In še to noč bomo lepi pustolovki, Manuelo in Terezo, odvedli iz njenega stanovanja. Potem, Ellena, sladka, ljubljena Ellena, potem maščujem tvojo smrt na strašen način!»

Zdi se mu, da oči na sliki očitajoče gledajo nanj. Hitro se obrne ter stopi k vratom, ki se v tem trenutku že odpro. Bill stopi notri.

«Milostivi gospod, rdečelasi lopov je ujet!» javi Bill vojaško.

«Dobro, Bill, s teboj sem zadovoljen. Sam lahko zaskižiš lopova, ni vreden, da bi ga jaz zaskižal. Ne prizanašaj mu, kajti tekom dveh ur bi vedel že rad vse podrobnosti o razmerah v hiši, kjer stanujeta Španjolki, da moremo še tekom te noči obe pustolovki privedi semkaj!»

Bill se prikloni in odide hitro iz kabine. Ko gre po hodniku, sliši grozno rjojenje ujetnika, katerega je moštvo podmornice zaprlo v eno že večkrat omenjenih železnih celic.

Ni bil ravno preveč težaven posel Irca ujeti, ker se je kot običajno plazil okrog posestva lorda Hudsona. S pomočjo svojih tovarišev ga je Bill z lahkoto premagal ter mu zamašil usta. Po samotnih potih so ga potem spravili k reki, od tam pa na podmornico.

Sedaj leži Piif zvezan na tleh železne celice in tuli kot ujeti tiger, pri tem pa se na vso moč trudi, da se oprusti spon. Ker mu to nikakor ne uspe, seveda grozno preklinja in divja, da bi se moglo misliti, da je v celici zaprt kak obsedenec.

Bill odklene železna vrata ter jih zopet zapre za seboj. Irec grozno tuli.

«Ali boš tiho, kanalja!» zakriči Bill ter zavilati z velikim bičem po zraku. «Še en glas, pa te bom tako dolgo bil, dokler te kričanje za vedno ne mine.»

To je pomagalo, dečko je takoj utihnil. S svojimi majhnimi očmi lokavo gleda Billa, ki ga motri z zaničljivimi pogledi.

«Zakaj ste me semkaj privedli? Saj nisem ničesar storil, kar bi opravičevalo tako nasilje!»

«Nič storil?» se roga Bill. «No, potem bom nekoliko pomagal tvojemu spominu. Ti si vendar večeraj vozil svojo gospodarico, neko Španjolko, ki se je na povratku peljala s hčerko lorda Hudsona. Ali nisi slišal, kako je gospodična Hudson klicala na pomoč?»

Piif trdovratno molči. Tedaj pa že zažvižga grozen udarec z bičem, kateremu takoj sledi strašno vpitje vsled bolečine.

«Ali hočeš odgovoriti, lopov?»

«Spal sem, nič nisem slišal, nič.»

«Aha, sedaj znaš govoriti. Le dalje, sedaj mi povej vzrok, da je tvoja mlada gospodarica na vsak način hotela postati lady Weston.»

Zopet molči Piif. Kot črv se zvija Piif na tleh ter tuli in kriči vsled udarcev, ki padajo po njem z bičem, vendar pa na ponovna vprašanja s strani Billa ne mara odgovoriti. Videti je sedaj trdno odločen, da raje pretrpi najhuje udarce kot da bi še kaj več izdal svoje skrivnosti.

Tedaj pa Bill nacentkrat preneha s tepežem.

«Aha, ti si trdovraten, dečko? No, že prav, imam boljše sredstvo, ki ti odpre usta. O, naravnost strmel boš, le počakaj malo, da se seznaniš z močjem, pred katerim se vse tresce.»

Z zadovoljstvom opazi Bill, da ga Irec pazno posluša in se nekam s strahom ozira k njemu.

«Koga menite, gospod?» vpraša ves zasoplen.

Bill je medtem že stopil k vratom.

«Ah, ti ne veš, kje se nahajaš? No, potrpi le nekaj minut, Jak ti bo takoj dal zaželjeno pojasnilo. Vzklik groze in strahu se izvije rdečelasemu dečku iz ust.

«Jak, Jak? Ne, ne, ostanite tukaj, dragi, dobri, milostivi gospod, saj hočem vse priznati, vse, prav vse!»

Bill stopi sedaj pred prestrašenega Irca.

«Kaj ne da, tega si nisi nadejal? Nisi mislil, da bi mogel Jak najti Terezo. Toda on ve sedaj vse, in če ne prinzaš takoj vsega, kar veš, te čaka usoda, hujša od smrti. — Odgovarjaj torej hitro, — sicer grem...»

«Ne, ne,» tuli Piif smrtno bled, «vse hočem povedati, kar vem. Oh, prizanašajte mi, gospod, spregovorite pri svojem gospodarju dobro besedo za mene, saj sem moral izvršiti, kar so mi moje gospodarice ukazale.»

«Povej torej, kar veš!»

Irec se tresce po vsem telesu. Vest, da se nahaja v rokah strašnega Jaka, je zlomila njegovo zakrknjenost, prevzel ga je sedaj strah pred grozno smrtjo.

«Nobenega nasilja nisem izvršil, le nakit gospodične Hudson sem na ukaz svoje gospodarice odnesel iz spalnice mlade dame v Dundeeh.»

«Kako si prišel notri?»

«Skozi dimnik sem zlezal.»

«No, in dalje!»

(Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.

Urednik Franjo Rupnik v Ljubljani.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani
(odgovoren Miroslav Ambrožič).

Najboljša kolesa in šivalni stroji

so edino

PETELINČEVI

znamke

Gritzner, Adler, Phönix

za dom, obrt in industrijo. Brezplač. pouk, ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Od dobrega najboljšje je švicarski pletilni stroj „Dubied“

Naročajte in zahtevajte

Novo Pravdo!

KRAVATE,

ovratnike, naramnice, srajce, nogavice, nahrbtnike in palice, modno blago, toaletne potrebščine, jedilno orodje ima v bogati izbiri in po najnižjih cenah edino

Josip Petelinc
Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika ob vodi.